

Cooperació catalana

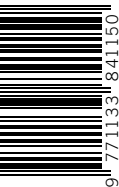

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Maig 2021
Any 41è
PVP 3,00 €

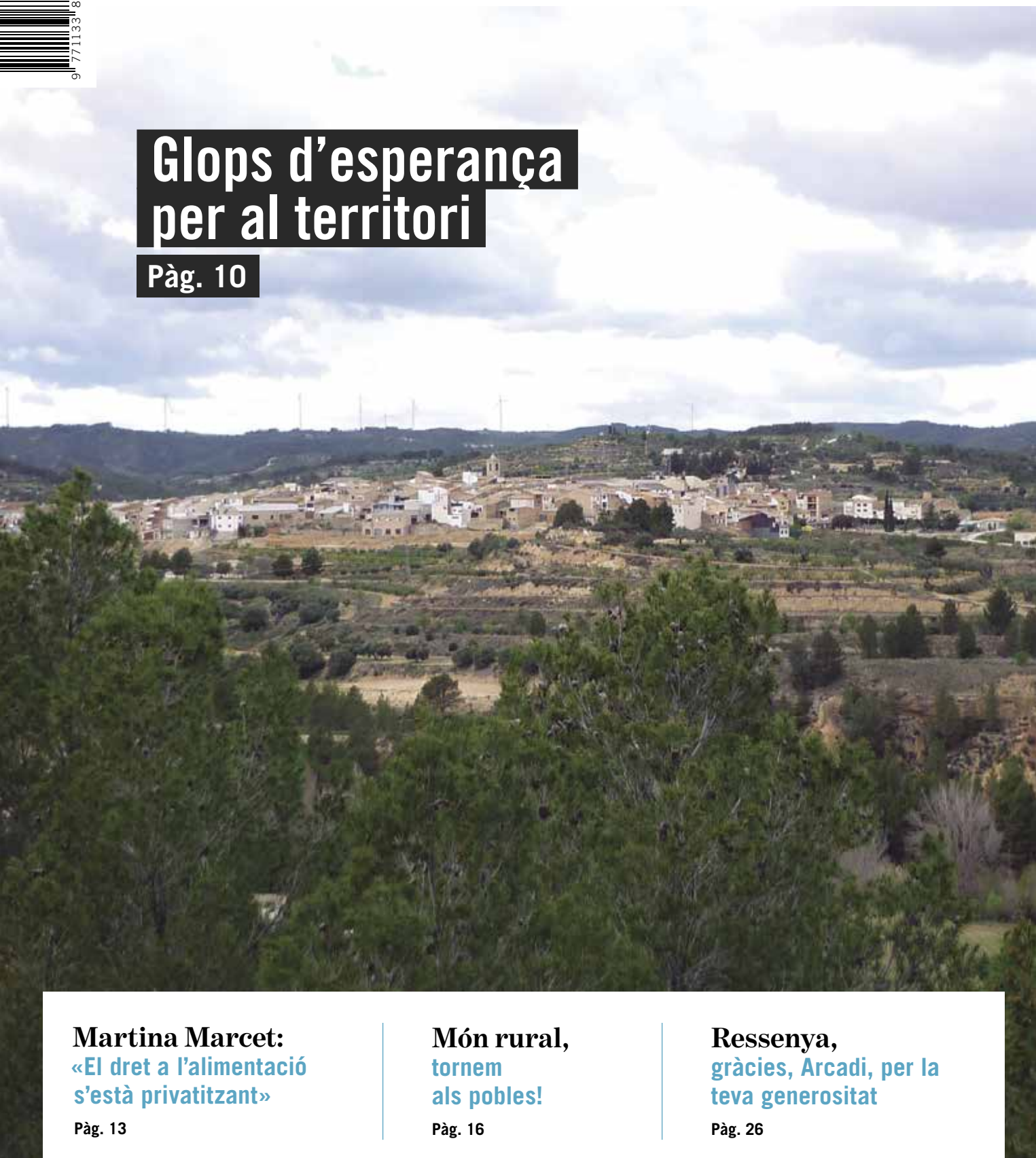

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Glops d'esperança per al territori

Pàg. 10

Martina Marcet:
«El dret a l'alimentació
s'està privatitzant»

Pàg. 13

Món rural,
tornem
als pobles!

Pàg. 16

Ressenya,
gràcies, Arcadi, per la
teva generositat

Pàg. 26

Prevenió de Riscos Laborals

Única cooperativa catalana acreditada
com a Servei de Prevenció Aliè

99%

de renovacions
anuals

9,1

valoració dels
nostres clients

15

anys fent
prevenció

- Salut i benestar des de la integració de la prevenció a la producció
- Eficàcia, adaptabilitat i implicació al servei del desenvolupament de les empreses
- Un model de treball flexible en base a normes internacionals de qualitat

www.sepra.cat

Assegurem compromís

Descobreix les assegurances ètiques i solidàries

Amb Arc Cooperativa pots fer un consum responsable tot impulsant el mercat social

www.arc.coop

FEM ECONOMIA SOCIAL

Serveis per a entitats i col·lectius d'economia social i autònoms

Ajudem en el dia a dia: gestió
Aportem totes les eines: formacions
Impulsem idees: assessorament
Fem créixer projectes: acompanyem

També intervenim en processos de
remunicipalització i relleu empresarial

 Col·lectiu Ronda
Gestió · Assessorament · Formació

Trafalgar, 50-52 baixos, Barcelona | 93 268 21 99 | cronda.coop | info@cronda.coop

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Josep Edo, Agnès Giner, Carla Liébana, Xavi Palos, Montse Pallarés, Ricard Pedreira, Xavier Pié, Joseba Polanco, Esteve Puigferrat, Olga Ruiz, Quim Sicília, Jordi Via i Armand Vilaplana.

Els autors són responsables dels articles signats. Ni la direcció de la revista ni els editors comparteixen per força les opinions que puguin reflectir els textos aquí inscrits

Foto portada: Bot. Agrícola i Secció de Crèdit Sant Josep, SCCL.

Disseny, maquetació i impressió: L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL

Dipòsit legal B-22.823/80
ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en paper ecològic.

 Generalitat de Catalunya

Sumari

04

TORNAVEU

Xavier Pié.

05

EDITORIAL

Connexions entre territoris: Un país de conreu cooperatiu.

06

NOTICIARI

Agnès Giner

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Segona edició de l'itinerari Educatiu d'Economia Social i Finances
Ètiques, una eina per transformar l'economia des de les aules.
Confederació de Cooperatives de Catalunya

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Glops d'esperança per al territori.
Marc Amat

13

L'ENTREVISTA

Martina Marcet.
Sara Blázquez

16

ECONOMIA PER LA VIDA

Tornem als pobles!
Sebastià Jódar i Jordi Via

21

PREMIS ECONOMIA SOCIAL 2020

Aplicació de fibres extretes de subproductes agrícoles en agrotèxtils.
Carla González, Laura González, Ferran Parés, Heura Ventura i Mònica Ardanuy

26

RESSENYA

Gràcies, Arcadi, pel teu testimoniatge ple de generositat.
Josep Busquets

Un parell de preguntes (que són tres) a:

Xavier Pié Dols

(Vilabella, 1972), pagès

Em sembla atractiu del cooperativisme

la seva forma de donar resposta a les necessitats de les persones: l'organització col·lectiva per aconseguir uns objectius comuns.

Les cooperatives són eines al servei de les persones per arribar de forma col·lectiva a on no podem arribar de forma individual.

No em convenç del cooperativisme,

en certa manera, la dificultat que tenim per aconseguir una participació més activa dels socis en la presa de decisions de la cooperativa. A vegades s'entra en dinàmiques de «comoditat»

que fan que una part de la massa social participi poc i crec que això, en el futur, pot ser negatiu per al projecte. Precisament la força del cooperativisme consisteix en la implicació i la participació activa dels seus socis.

Pel que fa a la intercooperació,

considero que és un dels instruments que hauríem de potenciar molt més per treure el màxim profit del fet cooperatiu. La intercooperació en aquests moments ja és útil, però encara té molt camí per recórrer. Ens ha de servir per generar sinergies per fer més fort el moviment cooperatiu.

Connexions entre territoris: Un país de conreu cooperatiu

Les cares més crues de la globalització que ja coneixíem en l'època pre-COVID-19 s'han fet encara més visibles durant la gestió de la pandèmia, però també han aflorat com a sectors econòmics essencials aquells lligats a la reproducció de la vida, com la producció, la distribució i el consum a escala local d'aliments.

De fet, la gran globalització conté petites, mitjanes i grans globalitzacions i per fer-hi front proposem veure-la també des d'una perspectiva de país i cooperativa. Un dels valors del cooperativisme és l'arrelament al territori, la proximitat i l'exercici de fer comunitat des de la transversalitat d'un cooperativisme adult, madur i transformador.

L'esclat d'iniciatives urbanes i rurals, algunes d'elles amb orígens històrics i d'altres més recents i innovadores, sovint incardinades amb processos d'intercooperació i d'aliances, està duent a terme l'intercanvi generacional de les persones que són al capdavant dels projectes impulsant la connectivitat entre cooperatives, entre persones, entre territoris i, al cap i a la fi, generant un espai de «conreu cooperatiu» d'àmbit de país.

Fruit d'aquesta connectivitat, estan sorgint experiències d'intercooperació sectorial i territorial. Una d'elles és la creació de la Sectorial de Cooperatives de Persones Consumidores de Productes Ecològics en el marc de la Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya (FCCUC).

Per formar-ne part com a membre associat, es demana a les cooperatives que vulguin treballar i participar a la sectorial que compleixin els criteris definits com a bàsics per l'ACI i que es defineixen com a característics de les organitzacions que la formen, especialment, ser una cooperativa autogestionada de persones consumidores de productes ecològics, tenir estructura i pràctica autogestionària, i assumir que l'assemblea és el màxim òrgan de decisió i d'execució de les decisions de la sectorial.

Així, la Sectorial de Cooperatives de Persones Consumidores de Productes Ecològics integra l'organització col·lectiva per desenvolupar a escala local i de país un consum ecològic, crític, transformador i solidari, entenent l'agroecologia com a base fonamental de la producció ecològica, i com a moviment assembleari de base i autogestionari. Entenent la relació amb altres sectors del consum i de la producció basats en la solidaritat i la complementarietat d'interessos amb criteris d'economia social i potenciar les persones agricultores, productores i distribuïdores properes que treballin en la línia de no-agressió ni al medi ni a les persones. En definitiva, crear espais de conreu cooperatiu basats en una economia de i per la vida, amb la perspectiva ecofeminista.

FOTO: Compra Residu Zero. Freepik.

DEBAT EMPRIUS DEL COOPERATIVISME SOBRE LES COOPERATIVES I EL LUCRE

Arran de la repercussió de la publicació de l'article «Les cooperatives, empreses sense afany de lucre», escrit per les advocades Ignasi Blajot, M. del Mar Garriga, Cristina R. Grau, Sílvia Moncayo i Jordi Pujol —publicat a la revista *Cooperació catalana*, 452, de març de 2021—, hem decidit organitzar una taula rodona en format virtual amb la intenció de debatre sobre el contingut del text amb les autores. Encara no s'ha fixat la data del debat, però serà en format telemàtic la darrera setmana de maig. Estigueu pendents de les nostres xarxes social i del web:

www.rocagales.cat

INS: @fundacio.roca.gales

TW: @rocagales

FB: @fundacio.rocagales.5

CAMPANYA SALVEM LA UNIÓ COOPERATISTA BARCELONESA

El passat 17 d'abril a la tarda va tenir lloc el primer acte de campanya per salvar de l'enderroc la seu històrica de la Unió Cooperatista Barcelonesa (UCB), la cooperativa de consum obrera més gran de la Barcelona d'abans de la guerra, fruit de la fusió de les cooperatives La Dignitat i El Reloj. Convocada per diverses entitats veïnals i cooperatives (Ateneu En Construcció, Fundació Roca Galès, Confederació de Cooperatives de Catalunya, etc.), va consistir en una concentració davant de l'edifici al carrer Urgell, 176, de Barcelona, i una crida a la creació de la Plataforma «Salvem la Unió Cooperatista Barcelonesa» per aturar-ne l'enderroc i promoure'n la catalogació i l'ús per les entitats veïnals del barri i cooperatives, i, per extensió, promoure i reivindicar la recuperació i visibilització de la memòria històrica cooperativa al barri i a la ciutat.

Amb l'assistència d'una cinquantena de persones de diverses entitats cooperatives i veïnals, l'acte va consistir en la lectura del manifest per part de Cristina Grau, secretària del Patronat de la Fundació Roca Galès, i de Guillem Llorens, president de la Confederació de Cooperatives de Catalunya. També es va fer un recorregut per la història de la cooperativa UCB de la mà de Marc Dalmau, guanyador d'una beca per a la recerca històrica de la Fundació Roca Galès i soci de la cooperativa La Ciutat Invisible. També hi va haver intervencions de l'Ateneu En Construcció a l'Eixample Esquerra, i de la delegada Sindical de la CGT - Hospital Clínic.

+ info: www.rocagales.cat

SALVEM

EL PATRIMONI COOPERATIU

CONSTRUÏM

L'ESPAI DEL I PEL BARRI

PUBLICITAT

Som representativitat —

—————→ **Participació**

Visibilitat —

—————→ **Enfortiment i creació**

Sectors —

—————→ **Territori**

Economies feministes —

**Cooperatives
de Treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya
Premià 15, 1ª planta. 08014 Barcelona
Tél: 93 318 81 62 - Fax: 93 302 18 85

cooperativest treball.coop

CINQUENA EDICIÓ DELS PREMIS ALS MILLORS TREBALLS UNIVERSITARIS SOBRE COOPERATIVISME I ECONOMIA SOCIAL

La Fundació Roca Galès, en el marc del Programa d'Economia Social de la Generalitat, ha convocat una nova edició dels Premis Economia Social als millors treballs universitaris en l'àmbit del tercer sector, l'economia social o les cooperatives. La convocatòria d'enguany, que atorgarà fins a 9.200 euros en premis, inclou una nova categoria, ja que, a més de premiar els millors treballs de final de grau (TFG), es desglossen per primera vegada els premis als millors treballs de final de postgrau (TFP) i als millors treballs de final de màster (TFM).

En total, s'atorgaran 9.200 euros en premis. En concret, un premi especial de 1.100 euros, i un primer premi de 1.100 euros i un segon premi de 900 euros per a cadascuna de les tres categories (TFG, TFP i TFM). Cadascun dels set premiats també rebrà 300 euros més en serveis i productes del mercat social.

El jurat de l'edició dels premis d'aquest any valorarà especialment els treballs que abordin respostes als reptes actuals de la societat en la situació postpandèmica, com les noves formes de producció, el cooperativisme de plataforma, les noves formes de consum o de gestió pròpies del cooperativisme o la viabilitat del model cooperatiu per donar continuïtat a determinades activitats econòmiques.

Els premis tenen per objectiu donar visibilitat a les àrees de coneixement relatives al cooperativisme, l'economia social i el tercer sector en les universitats catalanes, però també fomentar l'especialització de l'alumnat en aquestes matèries i reconèixer els treballs acadèmics teòrics i pràctics que els abordin i que posin en valor les noves maneres de produir, gestionar i consumir. Així mateix, es pretén facilitar la creació d'una xarxa de personal acadèmic interessat en aquestes àrees.

El termini de presentació dels treballs és obert fins al **20 de setembre de 2021**. Les bases dels premis es poden consultar al web del Programa d'Economia Social de la Generalitat.

+ info: <https://economiasocial.coop/premis>
premis@rocagales.cat

Creació de la Sectorial de Persones Consumidores de Productes Ecològics – La Coordinadora

Integrada a la Federació de Cooperatives de Consumidors i Usuaris de Catalunya (CoopsConsum), neix amb la voluntat d'organitzar-se col·lectivament per desenvolupar a escala local i de país un consum ecològic, crític, transformador i solidari, entenent l'agroecologia com a base fonamental de la producció ecològica, i com a moviment assembleari de base i autogestionari. La sectorial també manifesta la voluntat de relacionar-se amb altres sectors del consum i de la producció que estiguin basats en la solidaritat i la complementarietat d'interessos amb criteris d'economia social; potenciar les persones agricultores, productores i distribuïdores properes en la intercooperació; ser un referent en la crítica dels problemes generats en el sector alimentari, i, acompanyar i donar suport a nous grups que es vulguin crear com a cooperatives de consumidors per

enfortir el moviment. Com a requeriment, demanen que per associar-se a la sectorial es compleixin els criteris definits com a bàsics per l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI): ésser una cooperativa de persones consumidores de productes ecològics autogestionada, tant en estructura com en pràctica, i afavorir les condicions perquè aquesta es doni (transparència, cooperació, capacitat, empoderament, etc.).

Com a objectiu de la sectorial, també es proposen participar en l'organisme de certificació ecològica de Catalunya (CCPAE) i la relació amb altres sectors del consum i de la producció que estiguin basats en la solidaritat i la complementarietat d'interessos amb criteris d'economia social.

+ info: www.cooperativesdeconsum.coop

«CATALUNYA, TERRA COOPERATIVA» VIATJA A FIGUERES

INAUGURACIÓ

Primavera COOPERATIVA

L'ECONOMIA SOCIAL I COOPERATIVA A L'ALT EMPORDÀ
Coneix totes les alternatives que tens a l'abast!

Inauguració de l'exposició Catalunya Terra Cooperativa

A càrrec de l'Agnès Lladó, alcaldessa de Figueres i Xavi Palos, president de la Fundació Roca i Galès.

Auditori dels caputxins (Carrer del Rec Arnau, 8. Figueres)

> Dates, inscripcions i més informació a cercle-emporda.org

Organització:

Dilluns 10 de maig a la una del migdia s'inaugura l'exposició temporal «Catalunya, Terra Cooperativa», que romandrà a l'Auditori de Caputxins de Figueres fins al dia 11 de juny.

L'acte comptarà amb la participació de Xavier Palos, president de la Fundació Roca i Galès i l'alcaldessa de l'Ajuntament de Figueres, Agnès Lladó. Després dels parlaments, el president de la Fundació oferirà una visita comentada als assistents a l'esdeveniment.

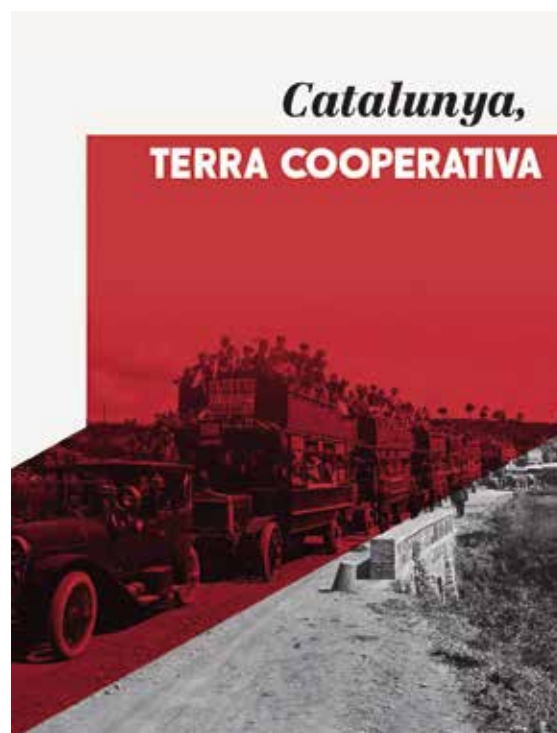
L'exposició «Catalunya, Terra Cooperativa» presenta, a través d'un recorregut per l'ahir, l'avui i el demà de les pràctiques cooperatives, el cooperativisme i l'economia social com a eines útils i vàlides per a la generació d'alternatives a la societat actual, superant la visió del cooperativisme com una pràctica obsoleta del passat.

Organitzada per la Comissió de Memòria Històrica i Prospectiva de la Fundació Roca Galès, el comissariat és a càrrec de Marc Dalmau (La Ciutat Invisible, SCCL) i d'Antoni Gavalda (Fundació Roca Galès). El disseny i la producció l'han fet la cooperativa Tàt Lab.

L'exposició, impulsada pel Cercle Empordà de l'Ateneu Cooperatiu de Terres Gironines amb el suport de l'Ajuntament de Figueres, es complementa amb un programa d'activitats que tindran lloc a diferents indrets de la comarca amb l'objectiu de donar a conèixer i aproximar la realitat de l'economia social i cooperativa de la comarca a la ciutadania. Xerrades sobre les cooperatives agrícoles de la comarca, les confraries de pescadors, el relleu cooperatiu, l'habitatge cooperatiu o la Xarxa de Municipis per l'Economia Social i Solidària i tallers sobre la moneda social complementaran aquesta exposició.

L'exposició, d'entrada gratuïta, es podrà visitar dilluns, dimecres i divendres de 9 a 15 h i dimarts i dijous de 9 a 19 h.

Podeu consultar el programa d'activitats a <https://www.cercle-emporda.org/agenda-1> i a Instagram: @cercle_emporda i @fundacio.roca.gales + info: emporda@ateneucoopgi

Si esteu interessades a portar l'exposició **Catalunya, terra cooperativa** a la vostra població o entitat demaneu informació per correu electrònic a: fundacio@rocagales.cat

PROMOCIÓ 2021

Per a una subscripció a la revista Cooperació Catalana (30€).
Obsequi d'un exemplar del llibre Catalunya, Terra Cooperativa.

Subscripcions: <http://www.rocagales.cat> o cc@rocagales.cat

902 154 870

SEGONA EDICIÓ DE L'ITINERARI EDUCATIU D'ECONOMIA SOCIAL I FINANCES ÈTIQUES, UNA EINA PER TRANSFORMAR L'ECONOMIA DES DE LES AULES

La transformació de l'economia a l'aula

ITINERARI EDUCATIU
D'ECONOMIA SOCIAL
I FINANCES ÈTIQUES

Confederació de Cooperatives de Catalunya

@CooperativesCAT

L'Itinerari Educatiu d'Economia Social i Finances Ètiques és una proposta didàctica adreçada a l'alumnat de 3r i 4t d'ESO que pretén posar en valor l'economia social i la seva contribució en la creació d'empreses democràtiques centrades en les persones, sostenibles i arrelades al territori. El programa, impulsat pels departaments d'Educació i de Treball, Afers Socials i Famílies, juntament amb la Confederació de Cooperatives de Catalunya i l'Associació Economia Social Catalunya, ofereix una mirada àmplia, transversal i transformadora de l'economia per esdevenir la llavor d'un canvi en la societat.

La segona edició de l'Itinerari Educatiu d'Economia Social i Finances Ètiques, que s'iniciarà durant el proper curs escolar, el 2021-2022, està format per cinc mòduls formatius, d'una hora de durada, que recorren els aspectes clau per conèixer i comprendre millor l'economia social. Aquesta estructura modular permet que cada equip docent pugui inscriure's als mòduls que consideri oportuns.

Aquests són, a grans trets, els continguts i els objectius de cada un dels mòduls formatius:

- **Mòdul 1.** Obrir la mirada: l'economia més enllà dels diners. Analitzar l'economia des de la perspectiva de resolució de necessitats i reflexionar sobre el valor econòmic de les activitats quotidianes i la cura de les persones.
- **Mòdul 2.** Afrontar la vida conjuntament: els valors de l'economia social i solidària. Resoldre les necessitats de les persones de manera autoorganitzada, col·laborativa i democràtica, i analitzar els orígens i principis de l'economia social i el moviment cooperatiu.

- **Mòdul 3.** Emprendre de forma col·lectiva: les cooperatives. Simulació d'un projecte col·lectiu per aprendre els principis i valors del cooperativisme, i conèixer alguns elements per fer viable i perdurable l'emprenedoria col·lectiva.
- **Mòdul 4.** Consumir amb responsabilitat: el consum conscient. Activar una mirada crítica cap al consum a través de l'anàlisi de les conseqüències de les nostres decisions i introduir els criteris de sostenibilitat en referència al consum.
- **Mòdul 5.** Gestionar els nostres diners: les finances ètiques. Contrastar com es gestionen els nostres estalvis en diferents tipus d'entitats bancàries i valorar la dimensió social de la banca ètica.

El curs 2019-2020 es van impartir els primers mòduls d'aquest itinerari formatiu, però el tancament dels centres educatius a causa de la COVID-19 va truncar l'èxit del programa. De setembre de 2019 a març de 2020, es van impartir 269 mòduls formatius en els quals van participar més de 5.900 alumnes de tot Catalunya i es van formar més de 30 professors d'IES. El curs proper s'estrenarà la segona edició d'aquest itinerari educatiu que permet, tant a docents com a alumnes, formar-se en una economia de les persones i per a les persones. La formació es podrà realitzar tant de manera presencial als centres educatius, a través dels mateixos professors o de talleristes externs, com mitjançant classes en línia, ja que en aquesta segona edició es posarà en marxa una plataforma específica per impartir els mòduls de manera virtual.

Per a més informació: www.cooperativescatalunya.coop i www.economiasocialcatalunya.cat

Glops d'esperança per al territori

Bot és un petit poble situat al bell mig de la Terra Alta. Té gairebé 600 habitants. D'aquests, més de 200 són socis de la cooperativa Agrícola Sant Josep. Junts produeixen prop d'un milió ampolles de vi cada any de marques tan conegudes com Clot d'encís o Llàgrimes de tardor. De les seves instal·lacions, també en surt oli d'oliva, ametlles i préssec embossat. El 2020, la cooperativa va facturar 4,5 milions d'euros. Amb més de mig segle de vida i un gran orgull pel seu territori, Agrícola Sant Josep s'ha convertit en una de les empreses agroalimentàries de referència a la comarca.

Marc Amat i Vilà

Periodista de L'Apòstrof, SCCL
@marcamat_cat

D'esquerra a dreta, Jaume Martí, soci i director general; Martí Carbó, soci i president, i Amparo Amaro, directora tècnica i enòloga.

Quan l'hivern comença a acomiadar-se, les vinyes ploren. La saba brolla de les branques i regalima tronc avall. Després de mesos adormits, els ceps cicatritzen els talls de la poda i tornen a preparar-se per brotar. Reixen. El mes d'abril, el paisatge que envolta el petit poble de Bot, al bell mig de la Terra Alta, ja verdeja. Des de la cooperativa Agrícola Sant Josep, s'ho miren tot de ben a prop. Els seus socis productors tenen cura de gairebé 435 hectàrees de vinyes, però també de 410 d'ametllers, de 230 d'olivera i de 12 de préssec groc. Amb més de mig segle de vida i un esforç exemplar de modernització, la cooperativa s'ha convertit en una de les empreses de referència del sector agroalimentari a la zona.

De les seves instal·lacions en surten cada any prop d'un milió d'ampolles de vi de marques tan reconegudes a Catalunya com Llàgrimes de tardor o Clot d'encís, líders al sector. A més, les vendes d'oli d'oliva, d'ametlla i de préssec embossat

no han parat de créixer. El 2020, la cooperativa va facturar 4,5 milions d'euros. Regada pels valors de l'economia social i amb la confiança de prop de 250 socis i sòcies, Agrícola Sant Josep ha sabut florir amb força. Com el vi, la història de la cooperativa deixa bona boca, però ha estat fruit d'un cultiu lent, meticolós, planificat i adobat amb grans dosis de perseverança. «Hem trigat prop de 30 anys en arribar fins aquí», contextualitza Jaume Martí, soci i director general de la cooperativa.

La llavor de la cooperativa es va plantar el 1962. En ple franquisme, a la gran majoria de municipis rurals de Catalunya havien nascut cambrers agràries locals, uns organismes fundats pel règim amb l'objectiu de donar suport a la pagesia a l'hora de tramitar les cotitzacions a la Seguretat Social, planificar les collites i gestionar subvencions. «A través d'aquestes estructures, els pagesos podien comprar adobs i productes fitosanitaris per millorar la producció

dels seus conreus», recorda Martí. El 1962, però, 82 habitants de Bot van prendre una decisió transcendental. «Més enllà de produir, també volien comercialitzar els seus aliments», apunta l'actual director general. Així, amb l'ambició de concentrar la capacitat de transformació i venda de la seva producció, van constituir la cooperativa Agrícola Sant Josep.

Fins als anys noranta, la cooperativa es va centrar en la venda a l'engròs de vi, oli d'oliva i ametlla, tres dels productes més arrelats a la zona. «Durant pràcticament tres dècades, la cooperativa va sobreviure venent productes a doll i a granel», rememora Martí. «Els socis els produïen i l'estructura de la cooperativa s'encarregava de transformar-los i comercialitzar-los sense cap tipus de valor afegit», apunta. Cap etiqueta, cap envàs i cap estàndard de qualitat. El 1993, però, tot va canviar. L'entrada d'Espanya a la Comunitat Europea va permetre a la cooperativa accedir a fons i ajudes econòmiques per modernitzar els seus processos de producció, transformació i comercialització. Sota el lideratge de Francisco Martí Alcoverro, Agrícola Sant Josep va fer un tomb en la seva estratègia. «Va ser capaç de convèncer

els socis i sòcies per centrar els esforços en fer el salt a la venda al detall, apostant per crear una marca pròpia, amb denominació d'origen i estàndards de qualitat internacionals», sintetitza Jaume Martí. El setembre de 1996, van aparèixer al mercat les primeres ampolles de marques de la cooperativa.

Des d'aleshores, el negoci no ha parat de créixer. Al principi, els seus productes van arrelar fort a l'àmbit local. Al cap de dos anys, la veu ja havia corregut. «El 2000 ja havíem trobat distribuïdors disposats a defensar els nostres productes i havíem aconseguit consolidar una xarxa de venda que s'ha anat estenent amb el pas dels anys», diu el director general. «El 2010 ja havíem entrat al canal de la gran distribució i, fins i tot, a mercats internacionals», afegeix. La cooperativa va invertir en la modernització dels equips de producció, però també en la professionalització de la seva plantilla. «La cooperativa feia vi des de 1962, però fins al 1995 no va contractar cap enòleg», recorda.

Avui dia, Agrícola Sant Josep és un negoci consolidat i diversificat. Dona feina a 28 persones i compta amb set seccions clarament diferenciades: la del celler, la de l'oli, la de

Socis i sòcies de la cooperativa i els seus familiars a l'exterior de la seu principal de la cooperativa, l'octubre de 2018.

fruits secs, la de fruita dolça, la de consum, la de subministraments i la de secció de crèdit. Sant Josep Vins, la marca del celler, suposa un 68% de la facturació de la cooperativa, uns 3 milions d'euros. Actualment, la cooperativa comercialitza set marques de vins: Brau de Bot, Clot d'encís, Novell de Bot, Plana d'en Fonoll, Laquarta, Llàgrimes de tardor i L'Estació. Tots, elaborats 100% amb producció pròpia. També ha tret al mercat dues marques d'oli d'oliva verge extra i dues més de préssec groc embossat. En el cas de l'ametlla, però, la cooperativa ha seguit una estratègia diferent. «És l'únic producte del qual encara no hem desenvolupat la cadena de valor», apunta. En aquest cas, l'empresa va decidir integrar la venda dins el sistema d'Unió, una cooperativa de segon grau que

“

Tenir líder és clau per créixer.”

treballa per a millorar les condicions de vida dels agricultors i fomentar la sostenibilitat del sector agrari. «És la cooperativa líder en comercialització de fruits secs», destaca Martí.

El lideratge, el factor decisiu

A l'hora d'analitzar les claus de l'èxit, Jaume Martí parla del lideratge. «No hem d'oblidar que les cooperatives, al capdavant, som empreses. Que hi hagi una persona que tiri el carro i marqui el camí a seguir és essencial si es vol avançar», revela. En aquest sentit, el director general remarca la figura de Francisco Martí, que va presidir la cooperativa entre el 1993 i el 2005. «Canviar la mentalitat dels socis no li va ser gens senzill», rememora. «Tot i així, va aconseguir reunir els suports necessaris per fer que Agrícola Sant Jaume deixés de ser una mena d'ONG del poble per convertir-se en una indústria agroalimentària potent sense que perdés els seus profunds valors socials», rebla. I afegeix: «En el món cooperatiu també calen líders: són imprescindibles a l'hora de gestionar els canvis i les transformacions empresarials», assegura.

Francisco Martí va suposar un abans i un després, especialment a l'hora de promoure el canvi de mentalitat entre els socis: calia deixar de produir a l'engròs per centrar-se a la venda al detall. «Per produir els nostres productes amb els estàndards adients, cal comptar amb una matèria primera de qualitat i respectar unes condicions d'elaboració adequades. Com a celler, incidim en la manera com es produeix el raïm, decidim acuradament el moment i el mètode que s'ha de seguir per fer la verema i definim de manera clara quins vins farem, a partir de les característiques de cada vinya», apunta Martí.

Però, més enllà del lideratge i del canvi de mentalitat, l'èxit d'Agrícola Sant Jaume també rau en el mateix fet de ser cooperativa. «Som una empresa molt arrelada al territori que dona gran importància a la vessant social. Apostem per mètodes de producció sostenibles i, sobretot, pel quilòmetre zero: el cep que està més lluny de les instal·lacions on elabo-

rem el vi és a tan sols 16 quilòmetres i mig de distància», concreta el directiu. En aquest sentit, Martí afirma que «les cooperatives són una forma d'activitat econòmica a l'alça perquè els seus valors essencials, històrics i fundacionals permeten sobreviure més fàcilment als canvis». És per això que, segons apunta, altres tipus de societats mercantils estan intentant adoptar els valors propis del cooperativisme, com el respecte pel medi ambient i l'entorn, l'autoajuda, la responsabilitat, l'equitat, la solidaritat, la democràcia i la igualtat. «Actualment, hi ha moltes empreses que fan gala d'aquests valors, tot construint relats de marca que s'hi sustenten, però no n'hi ha prou a dir-ho: cal posar-ho en pràctica».

A Agrícola Sant Josep, en canvi, les coses funcionen diferent. «Nosaltres no acostumem a explicar a les etiquetes els valors que ens mouen cada dia perquè ja els portem a l'ADN», assegura. «Això fa que, als canals de venda habituals, competim amb la resta de vins destacant altres atributs dels productes».

Laquarta, un vi per reivindicar el territori

Un dels valors més forts d'Agrícola Sant Josep és el vincle amb el municipi de Bot i el seu entorn. Prop del 90% dels 250 socis i sòcies són del poble. Situat al bell mig de la Terra Alta, actualment hi viuen prop de 600 persones, gairebé la meitat de les que hi residien el 1950: Bot no ha quedat al marge del despoblament que pateixen els municipis de la zona. «No és culpa nostra que la gent no vulgui quedar-se aquí: la Terra Alta és un territori ideal per a l'agricultura, però també per al turisme i la indústria», explica Jaume Martí. «Ara bé, cal que l'administració hi inverteixi i hi millori les infraestructures», reclama. Pel director general, el fet que la cooperativa hagi aconseguit consolidar-se i expandir-se demostra que també es pot generar riquesa des del territori.

Tot i així, el despoblament és un problema a tenir en compte. «Avui dia, la cooperativa està a mans dels nets o fills dels fundadors. Per això

AGRÍCOLA SANT JOSEP

Vistes del nucli urbà de Bot des de l'Ermita de Sant Josep, amb la vall del riu Canaletes.

cal estimular el relleu generacional», apunta. És amb aquest motiu que Agrícola Sant Josep està introduint al mercat una nova línia de vins, sota el nom de Laquarta. Es tracta d'un estil de vi local i mediterrani, on el celler pretén que el consumidor hi identifiqui «de manera inequívoca» l'essència de les varietats de raïm més arrelades a Bot, la identitat vinícola del terreny i l'entorn, i la cultura d'elaboració de Sant Josep Vins. «Amb aquest vi, volem explicar als nostres fills que el camp els pot aportar riquesa i que no té res a envejar a ser advocat o metge: cal molta vocació, formació i ganes de treballar», afegeix. «Laquarta és, en definitiva, una crida a la propera generació de socis i sòcies de la cooperativa, la quarta, per donar continuïtat a la tasca de les tres primeres», conclou.

“Apostem pel relleu generacional.”

Martina Marcet

«Els criteris que s'han acordat per a l'economia social i solidària sovint no encaixen amb la realitat al món rural»

Un personatge històric que voldries conèixer:

M'hauria agradat conèixer el meu besavi, era de la FAI i havia tingut una vida moguda. I, com a personatge històric, la Víctor Català hauria estat un què.

Una lectura imprescindible: Tolstoi, no es pot viure sense Tolstoi. I *Una cambra pròpia*, de Virginia Woolf.

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir:

@montmelus, que és de l'Helena, una companya de Ramaderes. I per a la gent que li interessa què passa al món educatiu hi ha el Cap d'estudis onfire (@d_estudis).

No podries viure sense: La meva filla.

Encara tens pendent: Fer la tesi, llegir Heidegger...

El cooperativisme és: Una forma d'organitzar activitats econòmiques que es basa en la democràcia i la igualtat i l'equitat entre els membres, sempre que estigui ben entès, i és una bona eina per tirar endavant projectes d'economia solidària.

Martina Marcet és ramadera agroecològica a Cal Roio del Catllaràs, a la Nou de Berguedà, on cria pollastres i vedells ecològics. Membre del col·lectiu Ramaderes de Catalunya i molt activa en la defensa de l'agroecologia i el feminisme, és també l'autora d'un dels textos d'*Economia Solidària i Feminista* (Pol·len Edicions), una publicació que contextualitza l'Economia Feminista, l'Economia de les Cures, entre d'altres.

Sara Blázquez Castells
@SaraBlazquez

66

«Hauríem de discutir què és el canvi d'escala: fer estructures més grans o fer estructures més disseminades i establir estratègies que ens ajudin a coordinar logística? Això sí que és útil.»

La pandèmia de la COVID-19 ha demostrat que la feina a pagès no para ni pot parar. Que és una feina essencial i s'ha visibilitzat de cop, com les feines de cures. Creus que, en general, estem sabent aprofitar aquest moment?

En el context de pandèmia es va fer molt visible la feina de la pagesia; a mesura que ha anat avançant i ha passat l'etapa del primer confinament més dur, això s'ha diluït una mica. La gent que depenia de la venda a restaurants s'ha trobat en una situació que no podia treure productes, i s'ha fet una aposta important per posar-se a fer venda directa. L'impacte sobre els negocis que ja ho fèiem ha estat relativament baix, o ens hem pogut adaptar ràpidament a la situació, però a la gent que no ho feia els ha suposat un revulsiu per canviar certes maneres de comercialitzar, i això és una bona oportunitat. S'han creat mecanismes i moltes persones també han fet l'aposta de comprar directament als productors. Això és una cosa que ha funcionat. No es quedarà tot, però hi ha una part que crec que sí que es mantindrà.

Creus que estan creixent, encara més, les desigualtats, també al sector agroalimentari?

Sí, les desigualtats estan creixent a tot arreu, socialment és molt bèstia i a l'entorn agroalimentari també. Però això ja no té a veure amb el context COVID, sinó que és una dinàmica que fa anys que s'arrossega. L'agroindústria és un motor de mercat tan bèstia, amb unes dinàmiques capitalistes tan accentuades, que el que està passant és que cada cop hi ha menys petits pagesos perquè la gent es fa gran, plega o no pot mantenir les seves activitats perquè és insostenible. Hi ha una concentració en mans de grans empreses de les terres, de les granges, entrant en processos d'integració... Els petits pagesos que volen sobreviure es veuen obligats a créixer per poder captar més mercat, i alguns se'n surten però d'altres acaben amb uns endeutaments enormes. I llavors hi ha projectes més petits, com el nostre o d'altres

amb plantejaments agroecològics, que són molt minoritaris dins del sector, que ho tenim tot en contra, que les normatives no estan adaptades a les realitats més petites i artesanes, i és molt difícil. Com més concentració hi ha, més dificultat d'accés a la terra, de poder establir-te, de poder muntar un projecte... Perquè els requisits estan pensats sempre en gran i no en petit.

Quan parles de sobirania alimentària, dius que hi ha diversos esculls, fent èmfasi a la indústria del porc. Què està passant?

La indústria del porc és un exemple de com l'agroindústria acaba copant el sector primari. Aquí passa amb els porcs, però en altres llocs passa amb la soja o amb els grans monocultius que serveixen per alimentar els porcs que tenim aquí. S'ha pensat el negoci agroalimentari per treure els màxims rendiments amb els costos mínims i explotant al màxim tant els animals, com la terra, com les persones. Tenim una indústria càrnia superbèstia amb producció intensiva. I tots són animals que s'engreixen amb pinsos els cereals dels quals generalment venen de països tercers, en els quals s'està fent un procés de monocultius enorme, destruint un munt de biodiversitat, destruint el sòl i desplaçant comunitats dels seus territoris. I cada vegada això està concentrat en mans de menys empreses i és una dinàmica absolutament perversa, perquè el dret a l'alimentació de les persones s'està privatitzant en mans d'empreses privades amb uns controls cada vegada més dubtosos. Els estats no poden garantir els drets de la població. Tot això restringeix drets a la sobirania alimentària, tant en el sentit de la producció al territori i dels propis productes, com el dret de les persones a una alimentació sana i saludable.

Els plantejaments agroecològics, però, dius que són profundament feministes. Per què?

Una de les principals qüestions és que quan tu et plantejes un projecte des d'una perspectiva agroecològica, una de les co-

ses que es valoren és que en puguis viure, però mai el benefici està posat per damunt d'altres qüestions. Una persona que vol posar un ramat de cabres i fer formatges el que no farà és portar-les al límit de la seva capacitat de producció i que se't morin al cap de pocs anys. El que intentarà és tenir un ramat adequat al territori on està, una raça que potser no produirà tant però que està més bé, que s'adaptarà millor, buscarà que el ramat faci tasques de silvopastura al teu entorn, valorarà més transformar el producte que no pas produir molts litres de llet, i també valorarà la cura que té cap als animals. Voldrà que aquests animals visquin molts anys i no que els hagi de reemplaçar. Tot això és menys rendible que si ho fes de manera intensiva. Però amb un maneig adequat i a llarg termini, potser aquest sistema és més productiu perquè els altres esgoten el sòl, depenen de grans empreses. Amb una perspectiva agroecològica es posa al centre l'equilibri de la teva activitat amb el teu entorn i la relació que tu hi estableixes, siguin terres o bestiar, i també amb les persones que consumeixen. Si fas una producció molt gran que se l'emporta algú, la processa i tu te'n oblides, és una dimensió; si tu fas un producte que el vens directament en circuits curts, ets molt més conscient que estàs alimentant persones. Aquest plantejament de posar més la vida al centre és el plantejament que té l'economia feminista.

A les zones rurals, a més, les activitats de cures són molt més complexes que a les zones urbanes, complexitat que recau sobretot en les dones i en la seva organització. Com afecta això les dones i l'economia de les zones rurals?

Generalment en zones rurals hi ha menys xarxa, perquè hi ha menys persones, perquè s'està despoblant; hi ha menys serveis, la població està més envellida, hi ha menys recursos per atendre-la, a més amb nuclis molt dispersos, i les dones acaben assumint càrregues molt importants. Si els hospitals de referència estan lluny, si el CAP està lluny, si els centres d'atenció a persones amb dependència estan lluny, si no pot venir l'atenció domiciliària... Hi ha dificultats. I això fa que les càrregues de cures es multipliquin i fa que hi hagi més aïllament. L'exode rural és molt més gran en dones joves que amb homes joves. Això fa que costi molt que es creïn col·lectius que arrelin al territori i que hi hagi espais de suport i reivindicacions concretes. S'ha trigat moltíssim a reivindicar que no hi havia espais per a la salut sexual i reproductiva a un lloc tan gran com la Catalunya Central. Si et poses a buscar serveis per a la prevenció de la violència de gènere, ja és per escapar a

córrer, perquè hi ha un centre a Manresa i un a Igualada, però si tu ets una persona de l'Alt Solsonès o de l'Alt Berguedà i estàs en situació de violència de gènere, com hi arribes? I això parlant de Catalunya, que és una zona densa; si ens posem a mirar l'Estat espanyol i els grans forats al mapa de l'*España vaciada*, la cosa adquireix unes dimensions bestials.

Què passa amb l'economia social i solidària? Hi ha moltes veus que defensen la necessitat d'un canvi d'escala. De fet, fa unes setmanes es va posar en marxa el primer supermercat cooperatiu de Catalunya a Manresa. Què en penses?

Això sempre és delicat. Quan es parla de la necessitat de canvi d'escala s'està pensant des d'una perspectiva urbana. Els supermercats cooperatius no surten a ciutats petites o, si surten, surten amb un format d'una botiga gran. El principal problema del canvi d'escala és que, com més creixes, més distància s'acaba generant entre els productors i els consumidors. Hi ha regulacions i normatives que s'han de complir per poder accedir a aquests espais. La normativa és tan complexa que costa emparar produccions petites i artesanals. Estem parlant d'un canvi d'escala per arribar a més gent, perquè la gent, en comptes de comprar als lineals del súper, ho faci al supermercat cooperatiu. Aquest és el model que volem si molts cops diem que el que fa falta és un petit comerç implicat? Potser la solució és un model mixt. Però plantejar-ho tot al canvi d'escala és arriscat, perquè la petita pagesia no s'hi pot sumar. Totes coneixem grans conglomerats cooperatius de diferents sectors que perden l'essència de l'economia solidària. I quan la producció agrària i ramadera entra en dinàmiques d'aquest tipus, qui acaba més perjudicat sempre són els petits productors, perquè són sempre la baula més feble. Com més entris en una dinàmica de canvi d'escala, més prevaldrà aquesta dimensió de l'agroindústria. Si el que vols és fer-ho amb la petita pagesia, no és viable. Hauríem de discutir què és el canvi d'escala: fer estructures més grans o fer estructures més disseminades i establir

SARA BLÁZQUEZ

Martina Marcet és ramadera agroecològica i cria vedells i pollastres ecològics.

estratègies que ens ajudin a coordinar logística? Això sí que és útil.

L'economia social i solidària és un bon marc per a l'agroecologia?

Ho és i no ho és. Ho és perquè pel que fa a plantejaments generals la coincidència és molt gran; el principal problema és que l'economia social i solidària té una matriu molt urbana amb projectes molt encarats als serveis, i les característiques que s'han fet servir per definir què és economia social i solidària no encaixen amb la realitat dels projectes agroecològics, sigui per les formes jurídiques, sigui per certs aspectes de formalitat, sigui per una identificació amb cert discurs, sigui perquè els barems que es fan del balanç social no encaixen de cap manera amb la nostra realitat: si pots anar amb transport públic a la feina, el que recicles, quants litres de gasoil gasta la teva organització..., si tens un tractor és clar que en gastes! S'han acordat uns criteris que no encaixen amb aquesta realitat. Però fora d'aquest marc, la coincidència pel que fa a plantejaments, a visió de l'economia, sí que encaixa. Clarament formem part del mateix ecosistema.

Així creus que el món rural no es considera prou dins l'economia social i solidària?

Falta fer aquest procés i fer arribar aquest discurs. Jo crec que aquí Coop57 està fent una feina molt important per trobar quin

ha de ser el suport que necessiten aquests projectes, perquè les necessitats són diferents, també les de finançament. És important treballar-ho. Igual que els aspectes de corresponsabilització entre àmbit rural i urbà. De vegades, et trobes gent de l'entorn de l'ESS que et diu que ha llogat una casa de pagès entre diverses famílies. Ho sento molt, les cases de pagès han de ser per qui hi vulgui viure i qui hi vulgui fer projectes. No han de ser per a gent que hi va a passar el cap de setmana perquè li agrada molt. Perquè també comporta una dinàmica de gentrificació que patim a les zones rurals i no hi ha lloc per viure-hi i no s'hi pot accedir. I de vegades no s'entén prou que les dinàmiques que passen a les ciutats, amb una dinàmica turística molt bèstia, també ens està passant a la resta del territori amb aquestes coses. El millor seria que anessin a un hostal o a un lloc on hi hagi gent que estigui generant una activitat econòmica. Però pagar unes quantitats que no podrà pagar mai ningú que s'hi vulgui dedicar, això és molt problemàtic.

Diverses entitats de l'economia solidària plantegen un Pacte per una Economia per la Vida per reivindicar polítiques transformadores per la democràcia econòmica, la salut col·lectiva i la transició ecosocial. Com ho veu? Què representaria?

Aquestes declaracions de màxims són importants perquè s'elevin les demandes. L'altra cosa és si aquest tipus de pactes, de discursos, van més enllà de la retòrica. Hem de veure on va això més enllà de fer la carta als Reis. Pot servir com un marc ideològic però tots sabem que, a la pràctica, les coses són una mica més complexes i difícils d'aterrar a la política real. És un dels problemes que tenim com a societat: es fan grans discursos i documents, però la realitat continua sent tan crua com sempre. S'ha d'anar a un nivell d'exigència més alt. Necessitem que hi hagi més lluita social. Fins que no generes conflicte social real, no passa res.

“

«El dret a l'alimentació de les persones s'està privatitzant en mans d'empreses privades amb uns controls cada vegada més dubtosos.»

TORNEM ALS POBLES!

Rehabilitació d'habitatges
i reactivació econòmica
al món rural

Sebastià Jódar
sjodar@gmail.com

Jordi Via
jvia@arc.coop

La Maria i el Pep tenen dos fills petits. Tots dos fa un any que treballen des de casa. Ha estat un any dur i complex amb els nens tancats a casa molts dies. Viuen a Badalona i creuen que tindrien més qualitat de vida en un poble. Els avis de la Maria havien estat masovers a Miralles, a l'Anoia, i ella en guarda bons records.

Per saber si hi ha cases en lloguer han anat amb molta il·lusió a visitar el poble i s'han reunit amb una regidora. La reunió ha estat decebedora; els ha comentat que el poble té uns 120 habitants i que és un municipi dispers de masies. No hi ha escola, ni metge, ni botigues i el poble de referència, la Llacuna, es troba a uns sis minuts en cotxe. No coneix en aquest moment cap oferta de casa de lloguer i alguna en venda és cara.

Visiten la Llacuna, Orpi i Carme, que són pobles propers amb escola, consultori, farmàcia i botigues. Els pisos i les cases que han visitat són antigues, mal condicionades i dubten que a l'hivern siguin habitables, la zona és freda i, si en compren una, hauran de fer reformes. Les persones amb què han parlat són amables i estarien contentes que una família nova s'instal·lés al poble, el paisatge és enlluernador i sembla la Provença. De moment, no veuen possible poder fer el canvi i viure en un poble.

Definir què s'entén per món rural és complex. Aquesta complexitat es pot atribuir al fet que la percepció sobre la ruralitat i els elements que la caracteritzen és diversa. En general, totes les persones podríem definir o explicar què és i com és un espai no rural (urbà), però per definir un espai rural no és clar definir-lo com «tot allò que no és urbà».

Per a una definició del món rural, al projecte «Tornem als pobles!» fem nostres els criteris sobre densitat de població (menor

de 100 habitants/km²), despoblació i envelliment i activitats econòmiques extensives en l'ús de l'espai.

El projecte «Tornem als pobles!» es desenvolupa dins d'un marc conceptual que considera el desenvolupament econòmic local com un procés que posa el focus més enllà dels aspectes materials i econòmics, i més enllà de l'activitat mercantil generadora d'ocupació i d'ingressos. Aquest enfocament requereix una mirada pluridisciplinària per resoldre els reptes que afronta. Es consideren aspectes fonamentals el desenvolupament local endogen i l'avenç del territori com a àmbit socialment responsable.

L'objectiu del desenvolupament local endogen passa per bastir el capital social del territori, connectar i relacionar els diferents actors locals. Es tracta de mobilitzar els recursos locals per satisfer les necessitats i aspiracions concretes del territori. Aquesta acostuma a ser una de les dimensions més oblidades en les polítiques de promoció econòmica quan, paradoxalment, és la que més s'adequa a la capacitat local d'intervenció i és assumible des de la comunitat, des del municipi petit fins a la comarca i més enllà.

Ens referim a un territori socialment responsable en la mesura en què el desenvolupament local proposat és de caràcter socioeconòmic, ja que busca l'equilibri entre els aspectes econòmics, socials, ambientals i culturals locals, amb l'objectiu d'aconseguir una millor qualitat de vida per als seus habitants i la resta d'agents implicats.

La problemàtica de l'habitatge té les seves **especificitats** en el món rural. La casuística és diversa, si bé es podria resumir en tres factors: les segones residències que els fills del poble, emigrants a la ciutat, utilitzen quinze dies o un mes d'estiu o bé els caps de setmana; els habitatges que sí que estan disponibles en el mercat

Cal Cristia (La Llacuna).

Plaça Major de Copons.

Cal Franquesa (Pujalt).

de lloguer, però que prioritzen els turistes abans que l'inquilí estable, i, finalment, les cases que, fruit d'herències i reparticions entre famílies, estan degradades, assolades pel pas dels anys i la manca de manteniment. I, entre totes aquestes problemàtiques, ara n'ergeix una de nova: la manca d'habitatge accessible per als qui sí que estan decidits a emprendre un projecte de vida en l'àmbit rural.

Al parc immobiliari buit li cal rehabilitació. L'habitatge rehabilitat pot ser un factor que contribueixi a fixar i/o atraure població a l'entorn rural. Es configura també com un element important per a la reactivació econòmica, tant per a l'obra de rehabilitació en si mateixa com per a la facilitació d'habitatge a nous pobladors que vulguin desenvolupar activitats econòmiques als pobles.

Les famílies propietàries d'habitatges i edificis buits reben pocs suports tècnics o econòmics per rehabilitar les seves propietats i poder-les oferir en el mercat de lloguer, però en els últims mesos han aparegut diversos projectes o intents de repoblar zones rurals als quals manca l'element d'habitatge de lloguer assequible.

«Tornem als pobles!» és una iniciativa que vol explorar una solució financera sòlida per a la rehabilitació de cases buides en els pobles i posar-les en un mercat de lloguer assequible, basada en criteris d'economia social i solidària (ESS).

En el pla operatiu, «Tornem als pobles!» vol articular les propostes de rehabilitació amb el finançament de la banca ètica i/o el cooperativisme de crèdit cooperatiu i la garantia d'un preu de lloguer assequible, tenint present que aquest fet ha de contribuir a generar un desenvolupament local integral, és a dir, que transcendeixi el fet de rehabilitar habitatges i tingui efectes multiplicadors de generació d'economia, impacte social i cultural positiu.

Els factors operatius clau en què es basa «Tornem als pobles!» són:

- La **connexió** entre persones i famílies que volen viure en un poble amb propietaris que volen rehabilitar els seus habitatges, assumint els mètodes de treball i les garanties proposades.
- L'extensió del model proposat, la gestió econòmicofinancera i administrativa i la coordinació de la rehabilitació mitjançant una **cooperativa integral** de treball, consum i serveis d'iniciativa social i sense ànim de lucre.
- La implicació professional de **treballadors/es i proveïdors/es del territori**.
- Posar els habitatges rehabilitats en el mercat de lloguer a un **preu assequible garantit** per un període que pot oscil·lar entre els 5 i els de 10 anys, tot blindant l'operació per evitar operacions especulatives.
- Fixar un **preu de lloguer assequible** de tal manera que **cobreixi les quotes** del préstec atorgat per a la rehabilitació, els costos de gestió i una aportació per a la família propietària.

El projecte s'orienta a potenciar impactes socials i econòmics. De forma destacable:

- L'arrelament dels joves del municipi i l'arribada de noves persones que aportin noves idees i projectes. Serien un «ferment social» generador de canvis en la dinàmica social, cultural i econòmica dels pobles.
- L'establiment de nous nuclis de convivència portarà infants i farà que els centres escolars rurals es dotin de nou o s'ampliïn.

- La generació d'economia induïda amb l'ús del comerç local, necessitats de suport a les noves llars, treballs de cura de les persones, oci, cultura i altres serveis de proximitat, crearà ocupació.

Al voltant del projecte, es visualitzen diversos grups d'interès als quals cal escoltar per guanyar coherència i aprofitar les sinèrgies de la col·laboració mútua. Els grups d'interès a considerar, en principi, són:

- Famílies propietàries que tenen habitatges per rehabilitar
- Famílies que volen llogar un habitatge en un poble
- Grups de cohabitatge
- Electes dels municipis
- Consell comarcal
- Entitat financera de l'economia social i solidària
- Professionals de la zona que podrien fer les rehabilitacions
- Cooperatives d'arquitectes
- Ateneus cooperatius
- Empresaris, comerciants i persones emprenedores del territori
- Agents de la propietat immobiliària

Amb la finalitat de generar un projecte integrat en el territori, és necessari que els treballs de recerca i definició del model estiguin dissenyats amb la participació de persones dels grups d'interès. S'ha de partir de les necessitats sentides per les persones implicades com a condició necessària perquè siguin les principals protagonistes del projecte. Aquesta metodologia participativa genera compromís, corresponsabilitat, cohesió social i territorial i és possible que desveli iniciatives complementàries.

El projecte es desenvoluparà en tres fases:

FASE 1: DIAGNÒSTIC

12 mesos

Recerca i validació de les hipòtesis i propostes d'actuació per realitzar una prova pilot per facilitar el repoblament de les zones rurals de Catalunya.

FASE 2: PROVA PILOT

18 mesos

Realitzar una prova pilot en una zona delimitada de l'Anoia, extreure conclusions i construir un model replicable.

FASE 3: OPERATIVA

Extensió per les comarques de Catalunya del model «Tornem als pobles!».

La societat que identifiquem com a rural és cada cop més diversa, tant pels canvis en les activitats econòmiques com per la millora de les comunicacions, l'accés a internet, i sobretot la generalització extensa d'unes demandes socials i culturals que apareixen en tots els grups socials, siguin urbans o rurals.

El medi rural no és solament un espai productor de recursos de l'economia primària; cada cop més, presentarà altres opcions que seran noves oportunitats de desenvolupament econò-

mic, social i cultural, alhora que és un lloc adequat per a iniciar, potenciar, replicar i consolidar projectes d'economia social i solidària.

Les activitats econòmiques constituïdes amb criteris d'ESS, a més d'impactes econòmics, socials, culturals i sobre la sostenibilitat, procuren una distribució equitativa de les rendes generades i no exporten els beneficis fora del territori, sinó que els reinverteixen. Sempre que poden, impliquen les administracions locals amb accions transversals, i generen ocupació de qualitat que permet fixar la població i compensar els desequilibris rural-urbà.

L'impacte social de l'ESS està relacionat amb l'efecte empoderador sobre les persones que hi treballen i el mateix ecosistema social. Els col·lectius que hi treballen o es relacionen amb projectes d'ESS ho fan de manera proactiva per trobar solucions als problemes. Sovint generen solucions socioempresarials a qüestions socials, ocupació estable i digna que pot frenar i revertir el despoblament rural.

L'impacte cultural de l'ESS està associat al compromís que prenen les persones amb la identitat cultural del territori, amb la revalorització d'accions i activitats de cultura popular i la posada en valor del patrimoni cultural, social, ambiental, paisatgístic...

L'ESS promou els valors de la sostenibilitat en totes les activitats i accions que s'emprenen. Fins ara els projectes de l'ESS en el món rural han estat orientats bàsicament a la producció, transformació i distribució agroecològics. Però en un procés de transició ecològica també s'han de tenir en compte altres activitats com ara la rehabilitació d'habitatges i locals amb criteris de bioconstrucció; la consolidació i gestió d'espais de cotreball que faciliten la relació entre professionals; el comerç de proximitat i consum responsable; la gestió i explotació de boscos i la producció de biomassa; la recuperació de sistemes naturals i agraris degradats; la conservació i el manteniment de la biodiversitat; l'ús i la producció d'energia de fonts renovables amb la promoció de comunitats energètiques locals; l'educació al llarg de la vida, afavorint l'autonomia de totes les persones, amb especial atenció a la gent gran; sistemes de reciclatge; promoció i atenció a la salut comunitària; mobilitat i transport sostenibles; gestió pública i cooperativa de l'aigua i de l'energia; turisme rural sostenible...

Dues aportacions més de l'ESS a la reactivació econòmica del món rural són la capacitat d'intercooperació i d'innovació econòmica, social i cultural. La intercooperació neix de la vocació de connectar i treballar en xarxa amb altres persones i projectes del territori per assolir objectius comuns econòmics, socials o polítics. Sovint aquestes relacions i activitats tenen components innovadors, ja sigui per com es porten a la pràctica, pel tipus de producte o servei que posen a disposició de les persones i la societat o per la manera en què s'utilitzen els excedents. Sense oblidar que, satisfent necessitats socials i culturals, es poden generar noves activitats econòmiques.

«Tornem als pobles!» és una iniciativa de microdesenvolupament que vol articular propostes i accions a partir d'una estratègia desplegada des de baix (*bottom up*) on la participació, la implicació i l'apoderament dels agents socioeconòmics és fonamental juntament amb la participació de les administracions públiques. El treball en xarxa, la col·laboració i la cooperació són indispensables per tal de potenciar el caràcter transformador del projecte i les possibilitats de replicabilitat i escalabilitat.

LITERAL

*fira d'idees
i llibres radicals*

22 i 23
maig 2021

fabra i coats

sant andreu
de palomar

barcelona

APLICACIÓ DE FIBRES EXTRETES DE SUBPRODUCTES AGRÍCOLES EN AGROTÈXTILS

Carla González, Laura González, Ferran Parés, Heura Ventura i Mònica Ardanuy

Departament de Ciència i Enginyeria de Materials (CEM), Secció àmbit d'Enginyeria Tèxtil (SAET), Escola Superior d'Enginyeries Industrials, Aeroespacials i Audiovisuales de Terrassa (ESEIAAT), Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)

**Guanyadores del 2n Premi al Millor Treball de Final de Grau
Premis economia social 2020**

L'augment de la preocupació per les qüestions mediambientals ha despertat un fort interès pels subproductes generats en l'agricultura que es poden transformar en noves matèries primeres per a altres aplicacions. L'ús d'aquests subproductes en aplicacions d'alt valor afegit revaloriza el cultiu agrícola i garanteix un millor ús dels recursos naturals. Un exemple d'aquests subproductes és la closca del *blat* de moro (CH), derivada del cultiu de blat de moro per a ús alimentari.

Aquest estudi, dut a terme en el marc d'un grup operatiu format per CORMA (cooperativa de productors de plantes ornamentals), la Federació de Cooperatives Agràries de Catalunya (FCAC) i la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC), analitza el desenvolupament d'un teixit 100% biodegradable no teixit per al seu ús en teles de jardineria a partir de fibres extretes de CH. Aquest procés suposa la revaloració d'un producte agrícola sense valor de mercat avui en dia i contribueix a l'economia circular alhora que impulsa l'economia del sector agrícola.

1. Introducció

La creixent preocupació per l'ús de matèries primeres, i el gran interès generat al voltant dels recursos renovables, ha marcat en els últims anys una clara tendència cap a la valorització dels subproductes naturals potencialment comercialitzables com una necessitat real de transformació socioeconòmica. Alguns cultius agrícoles, com l'arròs, el blat de moro o els cereals, se centren en el gra de la planta, que representa un percentatge relativament baix del total de la matèria orgànica generada durant el cultiu, mentre que altres restes —com ara fulles i tiges— es converteixen en subproductes de baix valor afegit. No obstant això, aquests subproductes agrícoles (renovables i biodegradables) són capaços de convertir-se en noves matèries primeres per a altres aplicacions. El seu ús en aplicacions d'alt valor afegit revaloriza el cultiu agrícola alhora que garanteix un millor ús dels recursos naturals, i es contribueix així al desenvolupament d'una economia circular.

Un sector que té una sensibilitat especial per a aquesta qüestió, a més de l'agrícola com a principal sector implicat, és el de la jardineria. En jardineria, s'utilitzen grans quantitats de teles no teixides en múltiples aplicacions —per exemple, bosses de cultiu— que es fan tant amb matèries primeres renovables (fibres naturals) com no renovables (fibres de polipropilè, entre d'altres). Tot i que les no renovables abunden per a la majoria de les aplicacions, hi ha algunes aplicacions on s'utilitzen les fibres naturals com la fibra de coco. Si bé el procés d'extracció de fibra de coco és senzill, els cultius es produeixen fora d'Europa, principalment a Amèrica Llatina, un fet que comporta un gran impacte ambiental associat al transport d'aquests materials. No obstant això, hi ha altres alternatives possibles de subproductes de cultius locals, com el blat de moro.

La planta de blat de moro representa el segon cultiu més gran després de la canya de sucre a tot el món, i es conrea en diverses zones del continent europeu, incloent-hi Catalunya —per la qual cosa es considera un producte local—, on és producte de Km 0. Es coneixen com a productes «Km 0» o productes de proximitat productes o matèries primeres que tenen en compte la distància entre el punt de recollida i el lloc final de consum.

A partir de les dades de l'Informe de Producció i Àrees Agrícoles de Catalunya 2017 [2], s'estima que es podrien obtenir 1,3 tones/ha de closca de blat de moro (CH). Assumint un rendiment

del procés d'obtenció de fibra d'aproximadament el 40%, es podria obtenir uns 528 kg de fibra CH per hectàrea de blat de moro cultivat. D'aquesta manera, l'obtenció de productes d'alt valor afegit a partir de subproductes de cultiu de blat de moro gràcies a l'extracció de fibra CH i la posterior producció de teixits no teixits per a la seva aplicació en productes de jardineria es converteix en una possibilitat inexplorada fins ara.

2. Objectius

L'objectiu principal que sorgeix en aquest estudi és la creació d'un producte d'alt valor afegit per al seu ús en jardineria.

Els objectius específics són la recollida de matèria, l'extracció i caracterització de fibres i finalment l'elaboració i la caracterització de teixits no teixits 100% biodegradables adequats per a aplicacions de jardineria.

3. Experimental

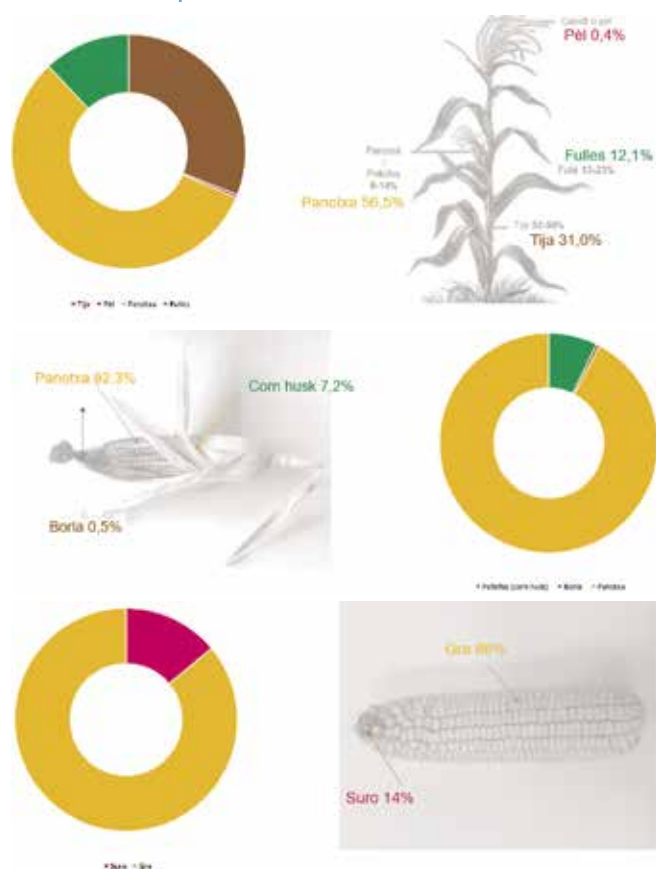
Aquest estudi s'ha dut a terme en els laboratoris de la Secció d'Enginyeria Tèxtil del Departament de Ciència i Enginyeria de Materials de l'ESEIAAT-UPC, en el marc del projecte «Innovacions sostenibles per al desenvolupament de sacs tèxtils per a aplicacions en horticultura ornamental i jardineria. Selecció de substrats i espècies» —finançat per l'Operació 16.01.01 del Programa de Desenvolupament Rural de Catalunya 2014-2020 del Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural, ref. BDNS 357671—, en què participen la cooperativa productora de plantes **ornamentals CORMA, UPC i FCAC**. A més, s'ha comptat amb la **col·laboració de la Cooperativa Agrícola de Miralcamp** per obtenir la matèria primera d'estudi, l'**empresa ITRAM 2000** de Terrassa i **Isidre Martí**, de la mateixa empresa, per a l'extracció de fibres CH.

3.1. Resultats i discussió

3.1.1. Composició de la planta de blat de moro

Mitjançant l'estudi de la composició en una mostra de cinc plantes, es va calcular el valor mitjà corresponent al pes —sec— de cadascuna d'aquestes parts. Els resultats derivats d'aquesta anàlisi es presenten a la figura 1.

Figura 1. Resultats de la determinació del percentatge per pes de cadascuna de les parts.

Com s'ha esmentat en la introducció, a partir d'aquest coneixement de la planta, de les dades de l'informe superficial, rendiments i produccions de cultius agrícoles a Catalunya el 2017 [2], i a partir dels càlculs de rendiment del procés d'extracció, segons els quals s'extreuen al voltant del 40% de la CH en forma de fibra CH, es pot estimar que es podrien obtenir 1,3 tones/ha de CH, la qual cosa permetria obtenir uns 528 kg de fibra CH per hectàrea de blat de moro cultivat.

3.1.2. Caracterització de la fibra extreta

La caracterització bàsica dels resultats de CH fibra es presenta a la taula 1.

Taula 1. Caracterització final de la fibra extreta.

Llargada [cm]	10,7 ±2,5
Pes [mg]	3.26 ±1,05
Títol [tex]	30,7 ±8,7
Diàmetre [Am]	268 ±100
Allargament [%]	17,3 ±8,9
Mòdul d'elasticitat [cN/dtex]	16,2 ±5,7
Tenacitat [cN/dtex]	0,89 ±0,31

3.1.3. Caracterització de les teles no teixides

3.1.3.1. Efecte d'un sol punxonat o doble punxonat

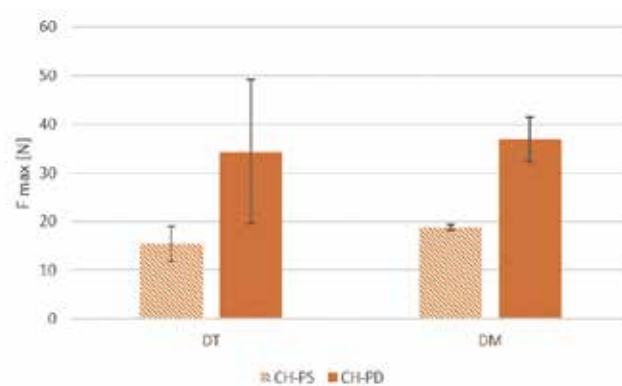
A partir de les napes produïdes amb fibra 100% CH, es van realitzar dues mostres que van variar el procés de consolidació en un punxonat simple (CH-PS) o punxonat doble (CH-PD). Les teles no teixides produïdes es mostren a la figura 2.

Figura 2. Teixit no teixit produït amb fibra 100% CH.

Els resultats de la prova de tracció mostren que el procés manual de napa va conduir a una baixa orientació preferencial de les fibres, ja que la resistència a la tracció dels espècimens en ambdues direccions tenia valors similars, la qual cosa implica una alta homogeneïtat del teixit no teixit. D'altra banda, la mostra punxonada doblement (CH-PD) tenia valors de força màxims molt més alts que les mostres amb punxonat simple (CH-PS) (vegeu la figura 3).

Figura 3. Efecte de punxonat únic i doble en la força màxima de teixits no teixits de fibra 100% CH, diferents direccions transversals (DT) i direcció de màquina (DM).

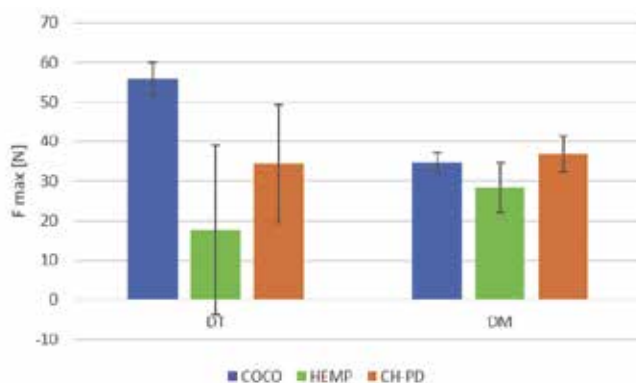
Per tant, es conclou que l'efecte del doble punxonat és clar, positiu i necessari, ja que va millorar considerablement la resistència mecànica dels teixits sense afectar considerablement l'allargament dels teixits.

3.1.3.2. Comparació amb mostres comercials

Les mostres produïdes es van comparar amb teles no teixides de cànem (HEMP) i coco (COCO), de característiques similars als productes ja disponibles al mercat.

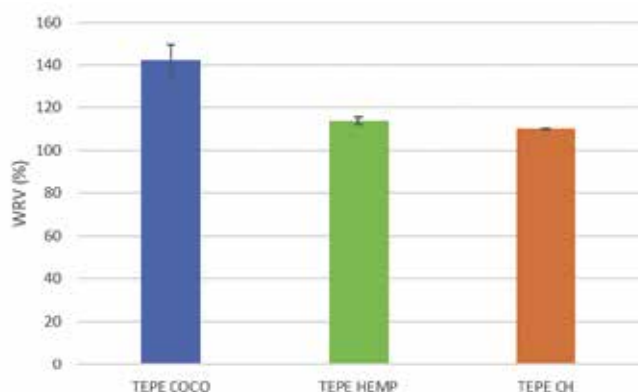
Analitzant la màxima resistència dels teixits no teixits (Figura 4) es va trobar que els teixits comercials de coco no teixits eren més forts que els teixits no teixits CH-PD en una de les direccions de prova.

Figura 4. Comparació de la força màxima suportada per teixits no teixits de diferent matèria, diferents direccions transversals (DT) i direcció de màquina (DM).

D'altra banda, la capacitat de retenció d'aigua de teixits no teixits és una altra propietat rellevant per a aplicacions de jardineria. És per això que es va comparar el WRV de les mostres. Els resultats es presenten a la figura 5, on es poden veure valors similars entre CH-DP i teixit de cànem no teixit (HEMP); aquests són una mica inferiors als del coco.

Figura 5. Valor comparatiu de retenció d'aigua (WRV) de teixits no teixits de diferent matèria.

4. Conclusions i possibilitat d'aplicació pràctica

Es conclou que la fibra extreta pel procés dissenyat és adequada per al seu ús en aplicacions tèxtils.

Els assajos han demostrat que l'elaborat teixit no teixit és una alternativa viable, ja que els resultats de les propietats mecàniques són comparables als no teixits comercials de fibra de coco. A més, el sistema de producció proposat en aquest estudi condueix a teixits amb propietats mecàniques similars en ambdós sentits de teixits no teixits, a diferència dels teixits comercials no teixits.

D'altra banda, sent un producte biodegradable i estar elaborat a partir d'un producte de l'agricultura es conclou que aquest teixit no teixit es pot considerar un producte que contribueix a l'economia circular.

En el cas d'una possible aplicació de teles en jardineria ajudaria a l'arrelament dels cultius sense danyar el sòl, i es degradaria per formar part del substrat i aportant nutrients al sòl. Les teles ofereixen molts avantatges durant la sembra, i en aquest cas s'ha aconseguit un producte amb característiques molt similars a les ja existents en el mercat, amb l'avantatge de ser un producte local derivat d'un producte agrícola actualment sense valor de mercat. A més, es pot utilitzar en altres aplicacions agrotèxtils, com bases de terraris i cobertes verdes.

Agraïments

Aquest estudi s'ha dut a terme en el marc del projecte «Innovacions sostenibles per al desenvolupament de sacs tèxtils per a aplicacions en horticultura ornamental i jardineria. Selecció de substrats i espècies»* (Operació 16.010 del Programa de Desenvolupament Rural de Catalunya 2014-2020 finançada pel Fons Europeu Agrícola de Desenvolupament Rural, ref. BDNS 357671) en què participen CORMA, UPC i FCAC.

Els autors, juntament amb CORMA i FCAC, volen agrair a la Cooperativa Agrícola de Miralcamp, ITRAM 2000, SL, i Isidre Martí la seva col·laboració desinteressada i la seva implicació en el projecte.

*Projecte finançat a través de l'operació 16.010 (cooperació per innovació) del PDR de Catalunya 2014-2020

Bibliografia

- [1] N. Reddy, Y. Yang. "Fibres naturals de cel·lulosa de blat de moro Stover", del llibre N. Reddy, Y. Yang. *Biofibres innovadores de recursos renovables*, Ed. Springer, 2015.
- [2] Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació de la Generalitat de Catalunya. *Superfícies, rendiments i produccions provincials dels conreus agrícoles. Catalunya 2017*. Conreus estadístics. 13 de juny de 2018. Disponible a: <http://agricultura.gencat.cat/ca/departament/estadistiques/agricultura/estadistiques-definitives-conreus/index.html>

TRICIC! E!

GEST · HUMOR · LLENGUATGE

**PALAU
ROBERT**
Catalunya en valor

PALAU ROBERT

Passeig de Gràcia, 107
08008 Barcelona
Tel. 932 388 091

palaurobert.gencat.cat

Segueix-nos a:

FOTOGRAFIA: POLDO POMÉS

EXPOSICIÓ FINS AL 03.10.2021 ENTRADA LLIURE

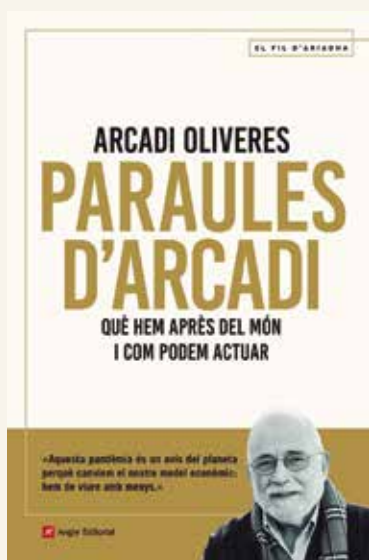
Catalunya
2030

Generalitat
de Catalunya

Gràcies, Arcadi, pel teu testimoniatge ple de generositat

Josep Busquets
Rocaguinarda cooperativa cultural.
@rocaguinarda_

Paraules d'Arcadi, llibre que recull i aglutina el mateix Arcadi, la seva manera de veure i sentir el món dins el seu recorregut vital com a persona compromesa. Persona coherent, d'una peça. Els drets humans, la pau i la noviolència, la llibertat, l'economia, el frau fiscal i l'especulació, el desarmament, el gran negoci de les armes i la guerra, els moviments socials, «l'educació», tots ells reptes de capçalera avui, hi venen referits i més. Ell va començar a anunciar i denunciar abans que molts altres la injustícia econòmica i bastant en solitari inicialment. Ha estat treballant-hi, de manera permanent i insistent, en tots els espais que ha estat vinculat (Justícia i Pau, UAB, Unipau, moviments socials etc.), creant condicions i espais per un Moviment per la Pau emergent. El llibre condensa allò que ha estat el seu discurs de sempre. Ell ha estat capaç de dir i denunciar de manera planera i clara, sense embuts, tota injustícia, i acompanyar-ho amb dades rellevants i anècdotes, la qual cosa permet entendre de manera senzilla i amena allò que sovint és complex, i permet alhora visualitzar situacions concretes amb entitats, institucions i persones relacionades o implicades. Tot, sempre contrastat i avalat amb rigor.

L'Arcadi, activista de llarg recorregut, és la vessant que jo més destacaria d'ell i que travessa i demostra a bastament en el llibre. És com una mena de testament obert. Com sempre en ell, deixa anar, evoca, critica, centra valors –per viure'ls–, no només els anuncia, denuncia, posa exemples, relaciona... Et deixa que tu hi posis la resta, de manera personalitzada, sense deixar la col·lectivitat en la reflexió, el contrast i l'acció. El didactisme no hi falta mai.

Una cosa que repeteix al llarg del llibre és: «educació, educació i educació, formació, anàlisi crítica i compromís». Ell indueix que tu t'incorporis a pensar i no quedar-te en la comoditat. Ell denuncia la crua realitat d'un món estructuralment injust i n'assenyala clarament les causes. A una vida plena d'injustícies, diu, cal incorporar-hi una ment activa, però que no es quedi només a pensar-ho sense moure's, sinó que t'impulsi al compromís, a obrir camins a la justícia. Ell creu en els moviments socials com una força activa irrenunciable, tot i que a vegades se'n pugui desprendre només petits avançaments i a vegades decepcions, però són imprescindibles per a les mobilitzacions, del tot necessàries per superar *un statu quo* que fa tant de mal. Avui, més que mai, amb una mirada ampliada a tot el món!

AGNÈS GINER

“

«Veig l'educació el pilar que pot permetre accionar el canvi que modifiqui les maneres de viure, de relacionar-nos i les prioritats per salvar el planeta.»

No és cap fixació el fet que la seva denúncia principal recaigui sobre un sistema pervers com és el capitalisme, sobre el qual diu clarament que és «criminal», s'ha de destruir, eliminar. D'una manera suau també podríem dir-ne «superar». Ell remarca que és un sistema que mata i és comprovable –està a la vista de tothom– i, per tant, és insostenible i cal fer tots els esforços i més per sortir-ne.

Evidentment, no repetiré el que ja ell diu amb prou claredat, però sí que traspassaré allò que a mi em sembla més rellevant del seu testament que representa el llibre i que penso que és l'autèntic missatge. Missatge que avui ja comença a ser un clamor de més gent que no sembla. Per una vida digna, veritablement humana, la que necessitem, l'opció és conformar una vida més senzilla, propera i harmoniosa amb la natura. Ell considera que l'actual situació mundial ens porta a un carreró sense sortida si no actuem. Cal l'esperança, una esperança activa que ens proporcioni altres camins a recórrer.

Com a aprenentatges de la pandèmia, tres paraules de fort contingut: educació cívica, suport mutu i consum responsable. Centra el darrer capítol en l'educació. És la clau, diu, l'educació des de la

família i l'escola de primària. «Veig en l'educació el pilar que pot permetre accionar el canvi que modifiqui les maneres de viure, de relacionar-nos i les prioritats per salvar el planeta». Naturalment educant en uns valors com a instrument de socialització i convivència, valors de pau i noviolència, i de sostenibilitat vers una societat postcapitalista.

La seva capacitat d'atraure a través d'un discurs proper, senzill i ple d'una humanitat poc corrent, va fer que el seu missatge de constant denúncia tingués acollida. La qual cosa no és casualitat. Rau en ell una convicció de fons, ferma, la de «creure en el potencial humà» que tots portem, creure en la «persona», tota persona, desvinculada, això sí, dels lligams i cants de sirena del sistema absolutament pervers, on s'ha instal·lat un «déu» absolut, el «déu» del diner, llargament treballat per la publicitat i expressat a través del cultiu de l'ego i la desmesura. Ell i el seu didactisme han calat en molts estudiants i gent jove. S'ha fet estimar a través de les seves innombrables xerrades i el seu pensament s'ha difós arreu. El Moviment per la Pau té un valedor des del primer dia a Catalunya i a Espanya: és l'Arcadi. Moviment que s'ha mogut oscil·lant, amb alts i baixos, però molt real i actiu. Aglutina

un treball silenciós però que ha anat calant i segueix. Impensable sense ell. Ell ens estimula i encoratja a persistir. Un llibre com aquest, avui en un moment de tanta disfunció i desfeta per causa, sobretot, d'una pèrdua de valors humanistes, és una invitació plena d'energia i convicció a llegir-lo.

Deixeu-me fer-vos, per acabar, una confidència. Conec l'Arcadi des dels orígens de la seva dilatada cursa d'activista. Vam coincidir fa molts anys en el Moviment Pax Cristi, que per a molts aleshores va ser com una escola de formació de valors, en temps durs com el franquisme. Aquest moviment cristià fou aleshores espai de trobada que impulsà valors de base d'un humanisme emergent amb compromís per un país i una societat «nova» que empenyia la sortida de la dictadura. Avui queda lluny, però no tant si mires el context. Hem fet amb l'Arcadi camí junts a Justícia i Pau, a Procés Constituent, a la Universitat Internacional de la Pau i darrerament en la creació de l'Associació Llegat Jaume Botey –per cert, un altre, el Jaume, persona també com poques que ara fa dos anys que ens deixà. Amics comuns, amb recorreguts diferents, però propers en valors a impulsar. Dues persones entranyables per a tanta gent.

OLIVERES, Arcadi

Paraules d'Arcadi. Què hem après del món i com podem actuar.

Angle editorial, 2021

ISBN 9788418197451

170 pàg.

Mides: 13,8 x 21,3 cm

Aquest llibre el trobareu a la llibreria de la cooperativa cultural Rocaguinarda

Avançament Exprés

Aconsegueix resposta en 4 dies hàbils*
fins a 100.000€ de l'avançament de contracte o subvenció

Fes que la teva empresa avanci
amb les finances ètiques

Els diners mouen el món. Triem-ne el sentit.

www.fiarebancaetica.coop

Crèdit amb un import màxim per operació de fins a 100.000€, mínim de 25.000€ i fins a un 80% de l'avançament de contracte o subvenció. Entitats candidates: cooperatives, fundacions, societats laborals, centres especials d'ocupació, empreses d'inserció associacions i ONG amb acords firmats amb administracions públiques. *Temps de resposta 4 dies hàbils a partir de la recepció de tota la documentació. Firma a Bilbao, Madrid i Barcelona (Andalusia prèvia concertació de cita).